

MEB Tarafından Öğretmenlere Önerilen Eğitim İçerikli Filmlerin Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi *

Fatih KEZER **

Kübra ÇETİNER ***

Öz

Hizmet içi eğitimlerle ilgili yeni yaklaşımlar arayan Millî Eğitim Bakanlığı son yıllarda öğretmenlerin pedagojik formasyon becerilerini arttırmak amacıyla var olanları da güncelleyerek mesleki çalışma programları oluşturmuştur. Bu program içeriğinde öğretmenlere eğitim içerikli filmler de önerilmiştir. Bu filmler aracılığıyla öğretmenlerin pedagojik anlamda yeni bakış açıları kazanmaları ve var olanları hatırlamaları beklenmektedir. Filmlerin çıktıkları ile toplum davranışlarının ilişkisi geniş bir merak konusudur. Bu araştırma kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı'nın mesleki çalışma programı kapsamında öğretmenlere önerdiği filmler, içerdikleri ölçme değerlendirme öğeleri ve bunlara ilişkin alt metinler açısından incelenmek istenmiştir. Araştırma, nitel bir araştırma olup araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma materyalleri olarak Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla Eylül 2017 döneminde oluşturulan Mesleki Çalışma Programı kapsamında öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmler değerlendirilmiştir. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından 26 temada geliştirilen Film Değerlendirme Formu kullanılmıştır. MEB tarafından öğretmenlere önerilen filmlerin, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından izlendiği varsayımından hareketle öğretmenlerin eğitim içerikli bu filmlerde yer alan sahnelerden, içerik ve alt metinlerden istemli ya da istemsiz olarak etkilenmeleri, buradan davranış edinmeleri kaçınılmazdır. Bununla birlikte diğer önemli bir nokta ise bu meşhur olan ve ismen yaygınlaşan filmlerin anne-babalar ve öğrenciler tarafından da izlenmesidir. Filmler sadece öğretmenlere etki etmekle kalmayıp anne-baba, öğrenci tutumu üzerinde de etkiye sahiptir. Araştırma sonucunda hizmet içi eğitimin bir parçası olarak öğretmenlere önerilen bu filmlerin ölçme ve değerlendirme alanında olumsuz davranış kazandırabilecek ve olumsuz algı yaratabilecek örtük iletilere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme ve değerlendirme, eğitim içerikli filmler, doküman analizi, içerik analizi.

GİRİŞ

En genel tanımı ile bireyde planlı ve programlı bir şekilde istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanan (Ertürk, 1972; Sönmez, 2004) eğitim, bir sistem olarak ele alındığında dört aşamadan oluşmaktadır (Demirel, 2005; Fitz-Gibbon & Morris, 1989). Girdiler, süreç, çıktılar / ürünler ve kontrol / değerlendirme olarak tanımlanabilen bu dört aşama birbiriyle etkileşim içerisinde. Eğitim süreci ile bireyin istenilen davranışlara ulaşım ulaşmaması değerlendirme basamağı ile mümkündür. Ölçme ve değerlendirme sürecin izlenmesi, kontrol edilmesi ve geliştirilmesi açısından büyük öneme sahiptir (Demirel, 2005). Aynı zamanda eğitsel kararlarla ilgili daha sistematik ve nesnel kanıtlar elde edilmesini sağlamaktadır (Linn & Gronlund, 1995). Eğitim süreci ile bireylere kazandırılmak istenen davranışların belirlenebilmesi bilindik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarıyla zaman zaman yetersiz kalabilmektedir. Bireylerin edindikleri bilgi sonrasında uygulama yoluyla kazandıkları becerileri ölçmek için farklı ölçme teknikleri gerekebilmektedir (Turgut & Baykul, 2010; Yıldırım, 1999). Geleneksel ve tamamlayıcı ölçme değerlendirme yaklaşımları dikkate alındığında araçların çeşitliliği ve nitelikli kullanımı ile bireylerin bilgi, beceri ve yeteneklerinin daha geçerli ve güvenilir ölçülebilmesi / değerlendirilmesi mümkün olabilmektedir. Ne var ki öğretmen yeterliklerinden biri olan ölçme ve değerlendirme becerilerinin

* Bu çalışma, 6. Uluslararası Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi'nde sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kocaeli-Türkiye, fatih.kezer@kocaeli.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9640-3004

*** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Kocaeli-Türkiye, kubracetiner@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9374-7354

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Kezer, F. & Çetiner, K. (2019). MEB tarafından öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmlerin ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 10(3), 202-218. doi: 10.21031/epod.547240

Geliş Tarihi: 31.03.2019

Kabul Tarihi: 27.05.2019

ortaya konmasında öğretmenlerin zaman zaman eksik kaldıkları gözlenmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme etkinliklerini önemli gördüklerini (Anılan, Anagün, Atalay & Kılıç, 2016; Duban & Küçükylmaz, 2008) ancak ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin sorunlar yaşadıklarını ve bu konuda bilgi ve becerilerini eksik gördüklerini göstermektedir (Adıyaman, 2005; Anıl & Acar, 2008; Anılan ve diğerleri, 2016; Bal, 2009; Çakan, 2004; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Duban & Küçükylmaz, 2008; Evin-Gencil & Özbaşı, 2013; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Gömleksiz & Bulut, 2007; Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu & Demir, 2010; Güven, 2008; Kilmen, Akın-Kösterelioğlu & Kösterelioğlu, 2007; Özenç, 2013; Yanpar, 1992; Yapıcı & Demirdelen, 2007). Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yeterli bilgiye sahip olduklarında farklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu uygulamalar konusunda örnek bir rol model bulamadıklarını, rehber olacak biri olmadığını dile getirmişlerdir (Güneş ve diğerleri, 2010). Yine yapılan araştırmalarda öğretmenler, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanımı konusunda hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığını ve etkin hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini düşünmektedirler (Anıl & Acar, 2008; Çakan, 2004; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Temel, 1991; Yanpar, 1992). Bu hizmet içi eğitimlerde de özellikle uygulamalı örnekler üzerinde durulması gerektiğini vurgulamışlardır (Anıl & Acar, 2008; Anılan ve diğerleri, 2016; Güneş ve diğerleri, 2010). Stiggins (2001) de bu noktaya vurgu yaparak öğretmenlerin farklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanma eksikliklerinin, bu konuda yeterliliklerin düşük olmasından kaynaklandığını ve bunun en önemli sebebinin de hizmet öncesi eğitimlerin yeterli seviyede olmaması olduğunu ifade etmektedir.

Hizmet içi eğitimlerle ilgili yeni yaklaşımlar arayan Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) da son yıllarda öğretmenlerin pedagojik formasyon becerilerini arttırmak amacıyla mesleki çalışma programları oluşturmuştur (var olanları da güncelleyerek yeniden yapılandırmıştır). Bu program içeriğinde öğretmenlere eğitim içerikli filmler de önerilmiştir. Bu filmler aracılığıyla öğretmenlerin pedagojik anlamda yeni bakış açıları kazanmaları ve var olanları hatırlamaları da beklenmektedir.

Filmlerin çıktıkları ile toplum davranışlarının ilişkisi geniş bir merak konusudur. Bu konuyla ilgili ilk çalışmalardan biri de 1947 yılında Siegfried Kracauer'ın "From Caligari to Hitler: A Psychological History of the German Film" adlı eseridir (Güçhan, 1993). Sinema ve toplum ilişkisini iki yönlü olarak ele almak mümkündür. Sinema toplumun psikolojik, sosyolojik, kültürel, tarihsel, siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısının bir aynasıdır (Tolon, 1978). Başka bir deyişle, sinema toplumsal yapının bir ürünüdür (Armağan, 1992). Diğer bir yönden ise toplum davranışları da sinemadan etkilenmektedir. Sinema filmleri toplumsal bilgilerin yayılması için önemli kaynaklardan biridir. Bununla birlikte toplumlar, filmler aracılığı ile kendilerini yeniden üretebileceği söylenebilir (Diken & Laustsen, çev. 2011; Özer, 2004; Yakar, 2013). Filmleri de içine alan tüm medya araçları göz önüne alındığında görsel ve işitsel materyaller toplumun davranışları ve düşünceleri üzerinde etkili olabilmektedir. Medya araçlarının barındırdığı açık ve örtük mesajlar sebebiyle izleyiciler farklı davranışlar geliştirebilmektedir (Şahin, 2011). Metz'e (1985) göre her bir görüntü başlı başına bir cümledir (aktaran Sivas, 2012).

Tüm kitle iletişim araçlarında olduğu gibi filmler de formal olmayan güçlü bir eğitim kaynağıdır (Güçhan, 1993). Andrew Bergman (1971) (Amerikalı yazar, senarist ve yönetmen) "We're in the Money: Depression America and Its Films" adlı kitabında Amerikan sinemasının, Amerikan eğitimine en büyük katkılarından biri olarak; bir yanlış düzeltmek ve doğru işler yapmak için kendi mevcut kurumlarının yeterli güce sahip olduğunu öğretmek olduğunu, bu katkıyı da başarıyı ve ümidi perdeye yansıtarak yaptıklarını belirtmiştir (aktaran Güçhan, 1993).

Kitle iletişim araçları ile toplum ilişkisi incelendiğinde bu araçlardan biri olan televizyon için Williams'ın *Akış Teorisi* önemli bir bakış açısı olarak alanyazında yerini bulmaktadır. Raymond Williams 1970'li yıllarda "Television. Technology and Cultural Form" adlı eseriyle akış teorisi ile televizyon-toplum ilişkisine eleştirel bir bakış getirmiştir. Şentürk (2009), Williams'ın teorisine göre bir televizyon kanalının tüm programlarının bilinçli bir planlama barındırdığını, program içeriklerinin toplumsal algıya yönelik etkilerinin olabileceğini ve değerleri dönüştürebileceğini söylemektedir. Televizyon büyü bir anlatı aracı olarak düşünülürse, bu büyük araç aslında küçük mesajlardan / anlatılardan oluşmaktadır (Serttaş, 2014). George Gerbner tarafından 1970'lerde ortaya konan

Yetiştirme Kuramı ise; izleyicilerin, medya aracılığı ile kendilerine sunulan uyarıcılardan farkında olmaksızın öğrenme gerçekleştirdiklerini temel almaktadır. İki yönlü gerçekleşen bu öğrenmeyi Gerbner 1974 yılında “Society is the message / Toplum mesajdır” şeklinde tanımlamış ve bu isimli çalışmasında tartışmıştır (Gerbner, 1974). Gerbner, televizyondaki hikâyelerin yetiştirme işlevinin, *insanların çoğu ne yapıyor ne düşünüyor* düşüncesinin içinde saklı olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte kuramı mesaja maruz kalma sıklığına göre de yetiştirmenin farklı olacağını söylemektedir (Ercan & Demir, 2015). Kitle iletişim araçlarıyla maruz kalınan sembolik çevre kolektif bilinç olarak yorumlanmaktadır.

Filmler gerek sahneleri gerek konularıyla kimi zaman insan belleğinden yıllar boyunca silinmez ve kalıcı izler bırakır (Budak, 1986). Birkök (2008), *görmek inanmaktır* argümanına da vurgu yaparak, filmlerin imaj yardımıyla karmaşık bilgiler konusunda metinlere göre daha kolay anlaşıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte bilgi aktarımını, örgün eğitim yanı sıra, davranış modelleri ile de gerçekleştirebilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, bireyler sürekli olarak görsel medya etkisine maruz kalmaktadırlar. Sosyal medya araçlarının yaygın kullanımıyla birlikte film sahneleri birçok amaçla paylaşılabilir. Görsel medya birden fazla duyu organına hitap etmektedir. Bu nedenle öğrenmede kolaylık sağlamaktadır ve bireyler için daha caziptir.

Bireylerin karşılaştıkları görsel öğeler ışığında davranış geliştirdikleri bilgisi beraberinde başka bir soruyu akla getirmektedir. Bu görsel öğeler hangi mesajları içermektedir? Ölçme ve değerlendirme boyutu ile ele alındığında, filmlerde kullanılan etkinlikler, bu etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkisi, öğretmen davranışları vb. öğeler kaçınılmaz olarak film izleyicilerini (ki hizmet içi eğitim kapsamındaki hedef kitle öğretmenleri) istemli ya da istemsiz etkileyecektir. İzleyici üzerinde olumlu ya da olumsuz etki bırakan bu öğeler nasıl bir içeriğe sahiptir ya da hangi mesajları barındırmaktadır? Alanyazında çeşitli açılardan eğitim odağında film incelemelerinin yapıldığı görülmektedir (Akcan & Polat, 2016; Akıncı-Yüksel, 2015; Beldağ & Kaptan, 2017; Hamarat, Işıtan, Özcan & Kardeşahin, 2015; Kalaycı, 2015; Kaşkaya, Ünlü, Akar & Özturan-Sağırılı, 2011; Polat, 2011; Polat & Akcan, 2017; Yakar, 2013; Yıldırım, Tüzel & Yıldırım, 2016). Ancak ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile filmlerin irdelendiği çalışmaya pek fazla rastlanmamıştır, göze çarpan bir çalışma Doğan’ın 2017 yılında Hababam Sınıfı serisi üzerine yaptığı çalışmadır. Filmlerin amacı her ne kadar izleyiciye eğitsel mesajlar vermek olmasa bile öğretmen, öğrenci ve aileler eğitim camiasına önerilen ve eğitim temalı bu filmlerin barındırdığı öğeler ile karşılaşmaktadır. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı’nın mesleki çalışma programı kapsamında öğretmenlere önerdiği filmler, içerdikleri ölçme değerlendirme öğeleri ve bunlara ilişkin alt metinler açısından incelenmek istenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma, MEB tarafından öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili öğelerinin incelenmesinin amaçlandığı nitel bir çalışmadır. Araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, görsel ve yazılı malzemelerin toplanarak incelenmesi olarak tanımlanabilir (Sönmez & Alacapınar, 2013). Araştırılması amaçlanan olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren materyallerin analiz edilmesidir. Bu materyaller tek başlarına bir araştırmanın veri toplama aracı olabilmektedir. Film, video, fotoğraf gibi görsel materyallerin en büyük avantajları; materyallerin tekrar tekrar araştırmacılar tarafından izlenebilmesi, sözel olmayan ifadelerin (jest ve mimikler, beden dili, yüz hareketleri vb.) orijinal haliyle belirli bir süreklilikte sunulması, aynı araştırmanın başka araştırmacılar tarafından da tekrar yapılabilmesi (güvenirlik ve geçerlik artırılabilir) olarak sıralanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Çalışma Materyali

Araştırmada, çalışma materyalleri olarak son yıllarda öğretmenlerin pedagojik formasyon becerilerini arttırmaya yönelik olarak önerilen eğitim içerikli filmler kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin bilgi ve becerilerini

arttırmak amacıyla Eylül 2017 döneminde oluşturulan Mesleki Çalışma Programı kapsamında öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmler değerlendirilmiştir (MEB, 2017). 30 filmin bulunduğu listede bir film tekrar listelendiği için, üç film de belgesel olduğu için çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Geriye kalan 26 filmin hepsi çalışmaya dâhil edilmiştir. Film listesi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. MEB Tarafından Önerilen Eğitim İçerikli Filmlerin Listesi

Orijinal Adı	Türkçe Adı*	Yapım Yılı	Ülkesi	Süresi (dk.)
1.3 Idiots	3 Aptal	2009	Hindistan	170
2. American Teacher	-	2011	ABD	81
3. Billy Elliot	-	2001	İngiltere, Fransa	110
4. The First Grader	Birinci Sınıf	2010	İngiltere, ABD, Kenya	103
5. Good Will Hunting	Can Dostum	1997	ABD	126
6. Monsieur Lazhar	Canım Öğretmenim	2011	Kanada	94
7. Hababam Sınıfı	-	1974	Türkiye	90
8. Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor	-	1979	Türkiye	88
9. Hababam Sınıfı Güle Güle	-	1981	Türkiye	78
10. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	-	1975	Türkiye	91
11. Hababam Sınıfı Tatilde	-	1977	Türkiye	93
12. Hababam Sınıfı Uyanıyor	-	1976	Türkiye	94
13. İki Dil Bir Bavul	-	-	Türkiye, Hollanda	81
14. The Emperor’s Club	İmparatorlar Kulübü	2002	ABD	109
15. Black	Kara	2005	Hindistan, ABD	122
16. Takhtesiah (Blackboards)	Kara Tahta	2000	İran, İtalya, Japonya	85
17. Les Choristes	Koro	2004	Fransa Almanya İsviçre	97
18. The Blind Side	Kör Nokta	2009	ABD	129
19. Être et Avoir / To Be and To Have	Olmak ve Sahip Olmak	2002	Fransa	104
20. Dead Poets Society	Ölü Ozanlar Derneği	1989	ABD	128
21. Freedom Writers	Özgürlük Yazarları	2007	ABD	123
22. Patch Adams	-	1998	ABD	115
23. Mr. Holland’s Opus	Sevgili Öğretmenim	1995	ABD	143
24. Entre Les Murs (The Class)	Sınıf	2008	Fransa	128
25. Half Nelson	Tepetaklak Nelson	2006	ABD	106
26. Taare Zameen Par	Yerdeki Yıldızlar	2007	Hindistan	165

*Türkçe adlarına göre alfabetik sıralanmışlardır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Film Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Form oluşturulurken öncelikle alanyazın çalışması yapılmış ve benzer çalışmalar incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda öncelikli olarak araştırmacılar tarafından belirli temalar oluşturulmuştur. Bu temalar ana hatları ile geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması, tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması ve sınav ortamıdır. Belirlenen temalar doğrultusunda taslak form oluşturularak araştırmacılar ve ölçme ve değerlendirme alanından iki gözlemci tarafından seçilen bir filmin incelemesinde denenmiştir. Daha sonra tüm değerlendiriciler aynı anda aynı filmi tekrar izleyerek inceleme yapmışlardır. Bu esnada filmde yer alan sahneler ışığında temalar tartışılarak detaylandırılmıştır. Araştırmacılar daha sonra bu temalar doğrultusunda üçer film izleyerek temaların hedeflenen amaçlara uygun olup olmadığını, alt metinleri açığa çıkarıp çıkaramadığını, istenilen kapsama uygun olup olmadığını tekrar inceleyerek temalarda düzeltmeler yapmışlardır. Temalarda sadece ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin kullanıp kullanılmadığının belirlenmesinin ötesinde, içeriği, kullanılan değerlendirme yöntemi, öğrenci psikolojisine ve davranışlarına etkisi, yapılan uygulamanın örtük olarak hangi davranışlar kazandırabileceği ve hangi mesajları verebileceği, zihinsel becerilerin hangi düzeyine odaklanıldığı vb. konularına da odaklanılmıştır. Oluşturulan nihai form ile belirlenen yine beş farklı film araştırmacılar tarafından incelenerek kodlama güvenilirliği hesaplanmıştır. Yapılan tüm kodlamaları ve tespitlerin uyumu / benzerliği yüzde olarak hesaplanmış ve .84 olarak elde edilmiştir. Alanyazında puanlayıcılar

arasındaki güvenilirliğin .70 üzeri olması beklenmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001). Filmlerin tekrar tekrar izlenebiliyor olması araştırmanın iç geçerliğini arttıran bir unsurdur. Araştırmada kullanılan Film Değerlendirme Formu Ek 1’de sunulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. İçerik analizi, araştırmaya konu olan öğelerin temel içeriklerinin ve içerdikleri alt mesajların betimlenmesi olarak tanımlanabilir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). İçerik analizi başka bir deyişle mesajda, bireyi fark etmeksizin etkileyen parçaların belirlenmesine yönelik bir okuma olarak da tanımlanabilir (Bilgin, 2006). Araştırmada içerik analizi yapılırken öncelikli olarak temalar oluşturulmuş ve nitel araştırmaların doğasına uygun olarak araştırma sürecince temalar güncellenmiştir. Temalar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

BULGULAR

Çalışma kapsamında ele alınan filmler incelendiğinde, Üç Aptal filminin eğitimde var olan etkinliklere eleştirel gözle bakması nedeniyle farklı bir konseptte oluşturulmuş olduğu görülmektedir. Bu film bir kenara bırakılırsa, diğer filmlerde ölçme ve değerlendirmeye odaklanan sahnelerin oldukça az olduğu ve bu sahnelerin çok üstün körü geçildiği söylenebilir. MEB tarafından öğretmenlere önerilen filmler pedagojik açıdan sahneler / içerik barındırır da ölçme ve değerlendirme alanında yeterince öğe barındırmamaktadır. Eğitim temalı filmlerde eğitim ve öğretim ile ilgili birçok sahne olmasına rağmen ölçme ve değerlendirme alanında sahnelerin azlığı, gerçek hayatta olduğu gibi programın kontrol mekanizması olan ölçme ve değerlendirmeye daha az önem verildiği anlamına gelebilir. Filmlerin içerdikleri ölçme ve değerlendirme öğeleri oluşturulan 26 temalı veri toplama aracıyla incelendikten sonra 12 ana tema olacak şekilde birleştirilmiş ve ana temalar doğrultusunda tartışılmıştır. Oluşturulan 12 tema aşağıda belirtilmiştir;

1. Geleneksel ve Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Kullanılması
2. Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerinde (ÖD Etk.) Ödül ve Ceza Unsurunun Kullanılması
3. ÖD Etkinliklerinde Alt Düzey ve Üst Düzey Becerileri Ölçen Soruların Kullanılması
4. Sınav Hazırlama ve Puanlama Süreci
5. Sınavların Uygulanma Koşulları
6. Alt Düzey ve Üst Düzey Zihinsel Becerilere Övgü
7. ÖD Etkinliklerinde ÖD İlkelerine Uygun Olmayan Soruların Kullanılması
8. ÖD Etkinlikleri Sonunda Öğrencilere Dönüt Verilmesi
9. ÖD Etkinliklerinin Öğrenci Tutum ve Davranışlarına Etkisi
10. Bilginin Günlük Hayatta Kullanılmasına Övgü
11. ÖD Etkinliklerinin Rekabet/Yarış İçin Kullanılması
12. ÖD Etkinliklerinde Kopya Unsuru

Geleneksel ve Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Kullanılmasına Yönelik Bulgular

ÖD etkinliklerinin olduğu sahneler incelendiğinde açık bir şekilde ifşa edilen sahnelerde geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının sıklıkla kullanıldığı ve toplam 21 sahnenin gözlemlendiği, bu

sahnelerde çoğunlukla yazılı ve sözlü yoklamaların kullanıldığı, eşleştirme ve doğru yanlış testlerinin hiçbir sahnede geçmediği tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Geleneksel ve Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarının Kullanılmasına İlişkin Frekanslar

	Gözlendi	Gözlenmedi	Gözlenen Sahne Sayısı
Geleneksel Değerlendirme Yaklaşımları			
Yazma gerektiren maddeler	9	17	16
Sözel ifade gerektiren maddeler	7	19	11
Çoktan seçmeli maddeler	2	24	5
Kısa yanıtli maddeler	3	23	6
Eşleştirme maddeleri	0	26	0
Doğru-yanlış maddeleri	0	26	0
Tamamlayıcı Değerlendirme Yaklaşımları	2	24	2

Geleneksel değerlendirme yaklaşımının kullanımına ilişkin tespit edilen film sahnelerinde geçen örnek replikler şöyledir;

“Oturun yerlerinize. Çıkarın kağıtları. Yazılı yapacağım!” - Hababam Sınıfı Serisi

“Bir Amerikalı besteci adı yazın. .... Bir konçertonun anahtarı nasıl anlaşılır?” - Mr. Holland’s Opus

“Anlat! İlk çağ filozofları. .... Yavrucuğum kimdir bu balkan devletleri?” - Hababam Sınıfı Uyanıyor

Filmlerde sınav kağıtlarındaki sorular çoğunlukla detaylıca görünmemektedir. Geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının sıklıkla kullanılmasına rağmen, toplam 26 filmde sadece 2 filmde tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarını içeren sahnelerin yer aldığı görülmektedir. Bu sahneler Billy Elliot filminde öğrencinin bale okuluna kabulü için yapılan dans mülakatına girmesi, Özgürlük Yazarları filminde ise öğrencinin ödevine yönelik öz değerlendirme yapması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İlgili filmde okulun dezavantajlı bir bölgede bulunması nedeniyle öğretmenin asıl amacının çocukları okul hayatına dâhil etmek olduğu görülmektedir. Bu iki filmde de sadece özel durumlarda tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarının kullanıldığı gözden kaçmamalıdır. Yazılı / Sözlü yoklama, çoktan seçmeli test, kısa yanıtli test ve eşleştirme testi olarak bilinen geleneksel yaklaşımlar daha çok ürüne odaklanmakta ve öğrenme sürecine dair değerlendirme yapmakta zayıf kalmaktadırlar. Tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımları, öğrencinin bilgiyi nasıl anladığı ve kullandığı hakkında bilgi veren, var olan bilgilerini bir ürüne veya aktiviteye dönüştürmesini, günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini, problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını inceleyen süreç değerlendirmedir (Pamukçu, 2015). Örgün eğitimde beklendiği olan, geleneksel yaklaşımların yanı sıra sınırlılıkları ve dezavantajları giderecek farklı ölçme ve değerlendirme araçlarının da kullanılmasıdır. Öğrenci, aile ve öğretmen tarafından eğitim temalı filmlerde ağırlıklı olarak sahneye yansıyan geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımları, eğitim ortamlarında öğrenci performansının hep bu şekilde değerlendirildiği algısı yaratabilir. Geleneksel olarak kullanılan kâğıt-kalem testleri ile birlikte, öğrencinin sınıf içi ve sınıf dışındaki davranışlarını izleyerek, süreç içindeki performansını gözleyerek, ilgisini ve tutumunu ölçerek ve öğrenciyi de değerlendirme sürecine katarak ölçme ve değerlendirmeyi geniş bir açıdan ele alıp öğrenci performansını her yönüyle değerlendirebilmek mümkün olabilmektedir (Gelbal & Kelecioğlu, 2007). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenci başarısını değerlendirme noktasında halihazırda daha çok geleneksel yaklaşımları kullandıklarını göstermektedir (Anıl & Acar 2008; Belet & Sağlam, 2015; Fidan & Sak 2012; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Yaman, 2011). Geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya alışkın olan öğretmenlerin ilgili film sahnelerinde sıklıkla geleneksel yaklaşımların kullanıldığını görmeleri onlara öz eleştiri imkânı vermezken, - öyle olmamasına rağmen - genel geçer olarak kabul görmüş yöntemleri kullandıklarına yönelik bir güven hissi uyandırabilir.

ÖD Etkinliklerinde Ödül ve Ceza Unsurunun Kullanılmasına İlişkin Bulgular

İncelenen filmlerden sadece bir filmde iki farklı sahnede ÖD etkinliği sonunda ödül unsuruna yer verilmiştir. Bu film İmparator Kulübü filmidir ve iki farklı sahnede çocuklar ve yetişkinler bazında yapılan yarışma sonrasında birincilere ödül olarak taç takılmıştır.

ÖD etkinlikleri dört filmde beş farklı sahnede ceza unsuru olarak, bunların bazılarında tehdit unsuru olarak da kullanılmıştır. Örnek olarak bir sahnede final sınavı bir öğretmen tarafından tehdit unsuru olarak kullanılmış ve öğrenciyi cezalandırmak amacıyla sınav kendi amacı dışında hazırlanmıştır. Öğretmenin repliği aşağıdaki gibidir;

“Final sınavını veremezsen işe de giremezsin. Ve bu sefer soru kâğıdını bizzat ben hazırlayacağım.” - Üç Aptal

Yine benzer bir şekilde başka bir filmde öğretmen öğrencilerin uygun olmayan davranışları sonrasında plansız bir şekilde sınav kararı almış ve ceza unsuru olarak sınavı kullanmıştır.

“Terbiyesizler! Demek sınıfta uzun eşek oynarsınız. Kaldırın kitapları, çıkarın kağıtları yazılı yoklama yapacağım” - Hababam Sınıfı

Eğitimde ödül ve ceza kullanımı eski yöntemler olarak düşünülse de günümüz eğitim sistemi içinde de sıklıkla kullanılmaktadır. Öğrencilerin birbirlerine saygı duyarak kendilerini ifade edebilecekleri, öğretmenlerin tüm öğrencilere ulaşabileceği, bireyler arasında iş birliği ve güven ortamı olan, etkili bir öğrenme ortamı için mutlaka sınıf disiplini sağlanmalıdır. Bu noktada önemli olan disiplin kavramının öğretmenlerin ya da okul idaresinin belirlediği bir sınıf ve okul kuralı olarak kalmaması, öğrencilerin öz disiplinlerini geliştirebilecekleri bir ortam oluşturulmasıdır. Ödül ve ceza unsurunun davranışçı ekolle bağdaştırıldığı düşünüldüğünde bireylerin öz disiplin geliştirmesi için, ödül ve cezanın çok dikkatli kullanılması ile mümkündür. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarının geçerli ve güvenilir sonuçlar ortaya koyması için dikkat edilmesi gereken ilk adım uygulanacak olan testin hangi amaçla kullanılacağına belirlenmesidir. Belirlenen amacın dışına çıkılarak ölçme ve değerlendirme yapılması sonuçlara hata karışmasına, geçerlik ve güvenilirliğin olumsuz etkilenmesine neden olur. Ödül ve cezanın ölçme ve değerlendirme etkinliklerinden bağımsız olarak düşünülmesi gerekmektedir. Filmlerde yer alan sahnelerde amacı dışında ceza ve tehdit unsuru olarak kullanılabilen ölçme etkinliklerinin izleyici de bu davranışı normalleştirilmesi gibi bir ihtimali vardır.

ÖD Etkinliklerinde Alt Düzey ve Üst Düzey Becerileri Ölçen Soruların Kullanılmasına İlişkin Bulgular

ÖD etkinliklerinin olduğu sahneler incelendiğinde gerek yazılı gerekse sözlü olarak daha çok hatırlama bilgi düzeyinde soruların kullanıldığı göze çarpmaktadır. Sınav sorularının ifşa edildiği sahnelerin neredeyse hepsinde (9 film, 17 sahne) öğretmenlerin bilgi düzeyinde yoklama yaptıkları gözlenmiştir. Öğretmenler tarafından ölçülmek istenen özelliklerin daha çok bilgi ve hatırlama basamağında olduğu algılanabilmektedir. Bu durum sınavlarda yalnızca bilgi hatırlama düzeyindeki soruların kullanılabilmesi gibi bir anlam oluşmasına neden olabilir. ÖD etkinliklerinde yalnızca bilgi hatırlama düzeyinde soruların kullanılması öğrenmenin ezber düzeyinde kalması, bilginin yeni durumlarda, günlük yaşamda kullanılamaması gibi sonuçlar doğurabilir.

Alt düzey zihinsel becerilerin ölçüldüğü soruların yer aldığı sahnelere Hababam Sınıfı serisinde kullanılan yazılı ve sözlü yoklamalar ve yapılan bilgi yarışmaları, Black filminde yapılan üniversite giriş mülakatı, İmparator Kulübü filminde ise iki kez yapılan bilgi yarışması örnek verilebilir. Bu filmlerden alınan örnek replikler şu şekildedir;

Yazın! Sual 1: Memelilerde sindirim sistemi. Sual 2: Asalak türüne üç örnek veriniz. Sual 3: Ektoplazmanın yapısı. .... Preveze Deniz Savaşı hangi tarihte, kimler arasında olmuştur? .... Atom reaktöründe iki molekül çarpışır ne olur? .... Viyana muhasarasına Osmanlı ordusu hangi kuvvetler ile katıldı? .... Patrona Halil isyanı nasıl

çıktı? .... İstanbul'da en büyük yangın hangi semtte, hangi tarihte çıkmıştır? .... Franko öldükten sonra İspanya tahtına kim geldi? - Hababam Sınıfı Uyanıyor

“Dünyada kaç okyanus var?” - Black

Hangi hükümdar daha çok güç toplamak için tüm gücünü senatoya vermişti? .... Roma'yı ilk modern ordu ile tanıştıran kimdir? .... Sayacağım isimlerin anılanlardan hangisi ilk sekiz imparator listesinden çıkarılmıştır? .... Roma ordusu hangi yılda Transimene gölünde bozguna uğradı? .... Batı imparatorluğunun son hükümdarı kimdir? - İmparator Kulübü

“Anadolu Beyliklerinin kuruluş ve yıkılış tarihlerini say.” - Hababam Sınıfı Güle Güle

“Maraşel Ney nasıl öldü” Koro

ÖD etkinliklerinin olduğu sahnelerde gözlenen bilgi düzeyinde soruların aksine sadece iki filmde birer sahnede öğrencinin akıl yürütme becerilerini de dikkate alan üst düzey zihinsel beceriler ölçülmeye çalışılmıştır. Bu soruların ders içi öğrenme durumlarına yönelik değil bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ilgi ve duyguyu ölçen sorular olduğu gözlemlenmektedir. Üst düzey zihinsel becerileri ölçmeyi hedefleyen bu sorular Billy Elliot filminde yer alan dans mülakatında, Black filminde ise hem görme hem de duyma yetersizliği olan bireyin üniversiteye giriş mülakatında kullanılmıştır. Bu durum üst düzey zihinsel becerileri ölçen soruların yalnızca özel durumlarda kullanılabilmesi yönünde izleyiciye mesaj vermektedir. Bu sahnelerde yer alan bazı örnek replikler aşağıda verilmiştir.

“Billy, bize baleye neden ilgi duyduğunu anlatır mısın? .... Baledede hayal gücünü etkileyen özel bir şey var mı? .... Dans ederken neler hissediyorsun? .... Bilgi senin için ne ifade ediyor?” - Billy Elliot

“Biz Hindistan'daysak Amerika ne tarafta olur? .... Neden okumak istiyorsun?” - Black

Bilgi edinme yollarının arttığı ve hızla geliştiği günümüz dünyasında bireylerin saf bilgiyi ezberleyen değil, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilginin doğruluğu üzerine düşünebilen, elde ettiği bilgiyi yeni durumlara uyarlayabilen, olaylara neden sonuç ilişkisi içinde bakabilen, yeni bir ürün ortaya koyabilen, problemlere çözüm üretebilen bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşmanın yolu okullarda yapılan etkinliklerin yalnızca bilgi, kavrama ve uygulama düzeyinde kalmaması öğrencilerin ilgili konuda analiz, sentez, değerlendirme yapabilmeleri ile mümkün olabilir. Filmlerde yer alan öğretmen karakterlerinin uyguladıkları ÖD etkinliklerinde daha çok alt düzey zihinsel becerilere yönelik sorular kullanıyor olması, izleyiciler tarafından öğretmenlerin genel olarak kitabi bilgiye önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca alt düzey zihinsel becerilerin nispeten kolay ölçülebilir olması yine öğrenci performansını ölçerken öğretmenlerin işlerinin kolay olacağı şeklinde bir sonuç doğurabilir. Oysaki nitelikli bir sınav hazırlama süreci, özellikle üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesi zor ve meşakkatli bir süreçtir. Filmlerde yer alan sahneler öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sorumluluğunun çok kolay ve önemsiz olduğu izlenimi yaratabilir.

Sınav Hazırlama ve Puanlama Sürecine İlişkin Bulgular

Filmler incelendiğinde sınav hazırlama ve puanlama süreci ile ilgili ortak olarak ilk göze çarpan şey öğretmenlerin çok kolay sınav hazırladığı ve puanladığına yönelik algı oluşturabilecek sahnelerin olmasıdır. Bir önceki tema ile bağlantılı olarak öğretmenlerin anlık sınav yapıyor gibi gözükmesi, çoğunlukla alt düzey zihinsel becerileri ölçen sorular kullanılıyor olması öğretmenlerin çok kolay ve hızlı sınav yapabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Filmlerde ya sınavların hazırlanma sürecine ilişkin bir öğe yer almamakta ya da sınav soruları öğretmen tarafından tam sınav anında herhangi bir kaynaktan yararlanmadan doğrudan öğrenciye yazdırılmaktadır. Örneğin Hababam Sınıfı film serisinde öğretmen sınıfa girdiği gibi aklına gelen soruları yazdırarak sınav yapmaktadır. Sahnelerden anlaşıldığı üzere öğrencilerin sınav yapılacağı konusunda daha öncesinden haberi olmamaktadır. Perdeye yansıyan sahnelerden en bilindik ve tipik olanlarına aşağıdaki replikler örnek verilebilir;

“Çıkarın kâğıtları yazılı yoklama yapacağım. .... Kâğıt çıkartın yazılı yoklama yapacağım. .... Kaldırın kitapları yazılı yapacağım. .... Oturun yerlerinize. Kâğıt kalem çıkartın. Yazılı yapacağım.”
- Hababam Sınıfı Uyanıyor

Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı üzere sınavların anlık planlanabileceği, öğretmenler tarafından soruların kolayca oluşturulabileceği gösterilmektedir. İncelenen filmlerde sınav hazırlama sürecine paralel olarak yine öğretmenlerin puanlama anahtarı kullanmadan kolaylıkla ve subjektif biçimde puanlama yapabileceğini algılayacak sahneler yer almaktadır. Örnek bir replik olarak yine Hababam Sınıfı serisinden bir replik verilebilir;

“Bütün hababama sıfır size de on.” - Hababam Sınıfı Tatilde

Sınav hazırlama ve puanlama süreçlerinin öğretmenlerin o anki duygu ve düşüncelerinden etkilendiği ve subjektif puanlama yapıldığı durumlara başka bir örnek olarak İmparator Kulübü filmi verilebilir. Filmde öğretmenin yazılı sınav sonuçlarını puanlarken, haylazlık yapan ve başarısızlık gösteren öğrencinin motivasyonunu artırmak için hak etmediği halde fazla puan verdiği görülmektedir.

Geçerli ve güvenilir ölçümler yapabilen bir araç geliştirmek ön hazırlık gerektirir. Öğretmen yapımı bir testin; sınavın yapılış amacının belirlenmesi, ölçülmek istenen yapının açık bir şekilde ortaya konulması, uygun test formatının belirlenmesi, madde havuzu ve belirtke tablosu oluşturulması, nihai maddelerin seçilerek testin istenilen uzunluk ve biçimine ulaştırılması aşamalarından geçmesi beklenir. Öğretmenlerin çeşitli nedenlerle belirtilen aşamaları atlayarak test geliştirmeleri amaca uygun olmayan, istenilen yapıyı eksik ya da yanlış ölçen testler oluşturmalarına sebep olabilir. Sınavların puanlanması da aynı şekilde emek gerektirir. Puanlama hatalarının yapılması ölçme sonuçlarının güvenilirliğini düşüren bir etkidir. Ölçütlerin açık ve anlaşılır şekilde ifade edildiği ve sınırlarının net bir şekilde çizildiği iyi bir şekilde hazırlanmış cevap anahtarı puanlayıcıların objektif puanlama yapmalarına katkı sağlar. Filmlerde öğrencilerin değerlendirildiği ve sınavların puanlandığı sahnelerde objektif bir puanlama aracının yansıtılmadığı, puanlama işleminin anlık öğretmen kararıyla yapılabildiği saptanmıştır. Bu durum izleyicinin zihninde sınavların kolaylıkla hazırlandığı ve puanlandığı fikrinin oluşmasına sebep olabilir.

Sınavların Uygulanma Koşullarına İlişkin Bulgular

Dokuz film ve 14 sahnede sınavların uygulanma koşulları perdeye yansıtılmıştır. Bu sahnelerin sadece üçünde olumlu yansıtılırken 11’inde olumsuz olarak yansıtılmıştır. Perdeye yansıyan sahneler incelendiğinde, sınav ortamlarının ve uygulama koşullarının özensiz, ölçme ve değerlendirme ilkeleriyle uyuşmayan, öğrencilerin düşünülmediği ve öğrencilerin önemsiz olduğu şekilde ele alındığı mesajları çıkarılabilir. Filmlerde ye alan öğretmenin sıraların üzerinde gezinip öğrencileri rahatsız ettiği, öğretmenin kendi masasında sınav boyunca gazete okuduğu, öğretmenin kendi masasında sınav boyunca uyuduğu, öğretmenin sürekli bağırarak kopya uyarısında bulunduğu, öğrencilerin gürültülü bir şekilde sınava girdikleri, öğrencilerin farklı hikayelerle öğretmenin dikkatini dağıtarak sınav etkinliğini sabote etmeleri gibi örnekler sınavların uygulanma koşullarının ölçme ve değerlendirme ilkelerinden ne kadar uzak yansıtıldıklarını göstermektedir.

Ölçme sonuçlarının geçerli ve güvenilir olması için nitelikli hazırlanma ve puanlanma sürecinin yanında uygulama ortamlarının da uygun olması gerekmektedir. Güvenirlik, en genel tanımıyla ölçme sonuçlarının tesadüfi hatalardan arınıklık derecesidir (Crocker & Algina, 1986). Tesadüfi hataların kaynağı olarak uykusuzluk, yorgunluk, dikkat eksikliği, soruları cevaplamada isteksizlik, yaşantı eksikliği, şans başarısı, kopya çekme; maddelerin ve yönergenin ifade ediliş biçimleri, maddelerin güçlüğü, maddelerin ayırt ediciliği, sınav ortamı, sınav süresi vb. faktörler sayılabilir. Bu hata kaynaklarından önemli bir tanesi sınav ortamıdır. Öğrencilerin ders ile ilgili kazanımlara ulaşım ulaşımadıklarını ortaya koyacak performanslarını ortaya koydukları sınav anı gerçek performansı ölçebilecek nitelikte olmalıdır. Film sahnelerinde de görüldüğü gibi ÖD etkinliklerinin ölçme sonuçlarına birçok hata kaynağının karışması muhtemel sınav ortamlarında yapıldığı, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ciddiyetsiz oldukları göze çarpmaktadır. Bu tür olumsuz durumlar sınav sonuçlarına hataların karışmasına neden olmakta güvenilirliği ve geçerliği düşürebilmektedir.

Uygun olmayan sahnelerin çokluğu ve sınav için uygun ortamın yer aldığı sahnelerin olmayışı, ölçme ve değerlendirme sürecinde ortamın önemsiz olduğu, her şekilde sınav yürütülebileceği gibi bir algı oluşturabilir.

Alt Düzey ve Üst Düzey Zihinsel Becerilere Övgü Yapılmasına İlişkin Bulgular

Ele alınan filmlerden beş tanesinde bilgi ve hatırlama düzeyindeki davranışlara övgü tespit edilirken sadece bir filmde / bir sahnede üst düzey zihinsel becerilere övgü yer almıştır. Saptanan yedi sahnede öğretmen / müdür / müfettiş ezberlenen bilgi düzeyindeki kelimeler için öğrencileri takdir etmiş, övmüştür. Repliklere bir örnek Hababam Sınıfı'ndan verilebilir:

“Aferin kitap gibi ezberlemişsin.” - Hababam Sınıfı

Buna karşın Black filminin bir sahnesinde yapılan mülakat esnasında öğrencinin üst düzey zihinsel becerileri yoklayan sorulara verdiği cevaplar sonrası öğrencinin alkışlanması ve “Bravo! Mükemmel!” şeklinde takdir edilmesi tek bir sahnede üst düzey zihinsel becerilere övgünün yer aldığını göstermektedir.

Bu tema alt ve üst düzey becerileri ölçen soruların kullanımı temasıyla birlikte incelendiğinde, ilgili filmlerin alt düzey becerileri ölçen soruların önemini artırdığı, izleyicilere kitap gibi ezberlemenin gerekli olduğu algısı oluşturabileceği söylenebilir.

ÖD Etkinliklerinde ÖD İlkelerine Uygun Olmayan Soruların Kullanılmasına İlişkin Bulgular

Filmlerde ölçme ve değerlendirme ile ilgili bazı sahnelerde sınav kağıtları ve sınav soruları açık bir şekilde gösterilmediği için bu kategoride inceleme yapılamasa da soruların ifşa olduğu ÖD etkinliklerinin çoğunda; öğretmenlerin akla geldiği ilk haliyle, hiçbir ilke ve amaç gözetmeksizin, kapsamı geniş ve açık olmayan soru oluşturabileceği algısı yaratacak sahnelerin olduğu görülmüştür. Ölçülmek istenen yapının ne olduğu tam anlaşılmayan, kapsamı geniş sorulara örnek olarak filmlerde geçen replikler aşağıda verilmiştir.

“Anlat! İlk çağ filozofları. .... Yazın! Sual 1: Memelilerde sindirim sistemi.” Hababam Sınıfı Uyanıyor

“Anlat felsefe ve toplum. .... Soru 1. 4. Murat devri? Hababam Sınıfı

“Milli Edebiyat akımları?” Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı

Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışları ölçülürken, ölçme aracının amaca uygun olması, ölçülmek istenen yapıyı karşılayabilmesi ve buna bağlı olarak geçerli ölçümler yapabilmesi istenir. Bu nedenle performans ölçümlerinde kullanılan ölçme araçlarının maddeleri hazırlanırken açık ve anlaşılabilirlik, tek bir yapıyı ölçme, somut olma; maddelerin, ölçülen kazanıma karşılık gelmesi ve buna paralel olarak tek bir kazanım ölçmesi, her öğrenci tarafından aynı şekilde anlaşılması, sınırlı ve çerçevesinin belli olması, yeterli sürede cevabının verilebiliyor olması gereklidir. Madde türünden bağımsız olmaksızın gerek açık uçlu gerekse çoktan seçmeli maddeler hazırlanırken bu ilkelere uyulması nitelikli ölçme ve değerlendirme yapabilmek için olmazsa olmazdır. Sınırlı da olsa filmlerde yer alan sahnelerde öğretmenler tarafından sorulan soruların gelişigüzel ve alan ilkelerine uygun olmayan şekilde hazırlandığı gözlenmektedir.

ÖD Etkinlikleri Sonunda Öğrencilere Dönüt Verilmesine İlişkin Bulgular

Dönüt kavramı, öğrenene hedeflenen ne kadar öğrendiği, eksiklerinin neler olduğu ve eksik öğrenmelerini tamamlamak için nasıl bir yol izleyebileceğine ilişkin yapılan açıklamalar olarak tanımlanmaktadır (Joyce, Weil, & Calhoun, 2000; aktaran Çevikbaş, 2018). Dönüt çok çeşitli yollarla verilebilmektedir. Erişen'e (1997) göre olumlu dönüt ve düzeltme davranışları; önceki öğrenmeleri kontrol etme, eksikleri ve yanlışları düzeltme, hedef davranışa yöneltici sorular sorma, öğrencilere açık ve net sorular sorma, anlaşılmayan soruları basitleştirerek tekrar sorma, öğrencilerin sorularına

somut, açık ve anlaşılır cevaplar verme, soru sorduğunda öğrencilere yeterli düşünme zamanını verme, öğrencilerin verdiği cevapların doğruluğu veya yanlışlığını, eksik bölgelerini belirleyerek kendilerine bildirme, yanlış ya da eksik cevapları diğer öğrencilerin bulmasına fırsat verme, öğrencilerin birbirlerine dönüt ve ipucu vermesine fırsat verme, süratli, sınıf mevcudunun kalabalık olduğu ve her bir öğrenciyle teker teker ilgilenmenin mümkün olmadığı durumlarda, sınıfın yaptığı genel yanlışlıkları ve eksiklikleri öğrenci adı belirtmeden sunma ve düzeltme vb. davranışlardır. Dönüt öğrencilerin yapılan etkinlikte hangi noktalarda eksik olduğunun tespit edilmesi ve bu eksikliklerin öğrencilere iletilmesini sağlar. Öğrenci tarafından dikkate alınan dönüt ve düzeltmeler öğrencilerin kendilerine yönelik farkındalıklarını geliştirir, aynı yanlışları tekrar etmelerinin önüne geçer ve farklı bakış açıları kazandıklarını destekler. Bilginin birbiri üzerine kurulduğu düşünüldüğünde bir noktada eksik ve yanlış öğrenmeleri olan bireylerin yeni öğrenmeleri tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için de dönüt gereklidir. Ortaya koyulan bulgular, öğretmenin verdiği etkili sözlü dönütlerin öğrencilerin akademik başarılarına etki ettiğini ve geleneksel öğretime göre öğrencilerin üst bilişsel farkındalık gelişimi üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (Çetin, 2014). Sınav sonuçlarına ait dönüt verilmemesi öğrencilerin hangi noktalarda eksik veya yanlış öğrenme yaşadığını görmemelerine ve aynı hataya tekrar düşmelerine neden olabilmektedir.

İncelenen filmlerin hiçbirinde ÖD etkinlikleri sonunda puan ilanı dışında öğrenciye herhangi bir dönüt verilmemiştir. Bu durum bireylerin değişim ve gelişimini destekleyen dönüt davranışı ile uyuşmamakta ve izleyici durumunda olan öğretmenlere olumsuz bir örnek oluşturmaktadır.

ÖD Etkinliklerinin Öğrenci Tutum ve Davranışlarına Etkisine İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen filmlerde (5 film, 11 sahne) ÖD etkinlikleri; öğrenciler üzerinde gerginlik / korku ve üzüntü yaratan hayati önem taşıyan etkinlikler olarak yansıtılmıştır. Sahnelerden örnekler dikkate alınacak olunursa;

Öğrenciler girecekleri final sınavı için dualar edip adaklar adanmışlardır. “Bereket tanrısı, her ay 100 rupi ayıracağım” - Üç Aptal

Proje ödevinde başarısız olan öğrenci gelecek kaygısı ve başarısızlık duygusuyla intihar etmiştir. - Üç Aptal

Bir öğrenci matematik ödevini yapmadığı için okuldan kaçmıştır. Bu öğrenci tüm film boyunca her ölçme etkinliğinde korku dolu ve endişeli olarak yansıtılmıştır. - Yerdeki Yıldızlar

Sınav sonucunda ikinci olan öğrenci birinci olamadığı için üzülmüş ve ağlamıştır. - Üç Aptal

Sınav sonucunu postayla alan öğrenci sonuç için korkmuş bir şekilde heyecanlanmış, olumlu sonucu gördüğünde ise gerginlik sonrası rahatlayarak ağlamıştır. - Billy Elliot

Öğrenciler sınav sonucunda sınavı geçtiklerini öğrenince - hayati öneme sahipmiş gibi - çok mutlu ve heyecanlı olarak yansıtılmıştır. - Üç Aptal, Billy Elliot, Black

Sınav için gergin olan bir öğrenci performansının kötü olduğunu düşünerek gerginliğinin de etkisiyle başka bir öğrenciye şiddet uygulamıştır. - Billy Elliot

Sahnelerden anlaşılacağı üzere filmlerde ÖD etkinlikleri öğrencilerde korku ve endişe yaratan, onlar için stres kaynağı olan etkinlikler olarak yansıtılmaktadır. ÖD etkinliklerinin araç değil amaç halini aldığı, öğrencinin yalnızca akademik yaşamını değil aile fertleriyle ilişkilerini, tüm yaşamını etkileyen unsurlar gibi gösterildiği görülmüştür. ÖD etkinliklerinin öğrenci davranışlarına bir başka etkisi de öğrencilerin başarmak için her yolun mubah olduğu çıkarımında bulunmalarıdır. ÖD etkinliklerini yarış olarak gören öğrenciler ödül için hırslanarak her yolu deneyecek davranışlar geliştirmişlerdir filmlerde yer alan ilgili sahnelerde. Film sahnelerinde yer alan bu açık ve örtük iletiler öğrenci ve öğretmen davranışlarına olumsuz olarak yansıma ihtimali taşımaktadır.

Bilginin Günlük Hayatta Kullanılmasına Övgü Yapılmasına İlişkin Bulgular

Filmlerin hiçbirinde ÖD etkinlikleri bağlamında bilginin gündelik yaşamda kullanılmasına yönelik bir öğeye rastlanmamıştır. Günümüz dünyasının eğitim hedeflerine bakıldığında, öğrencilerin okulda öğrendiği becerileri günlük yaşamda uygulayabilen ve problem çözebilen bireyler olarak yetişmesi istenmektedir. Bu doğrultuda ölçmelerin de otantik olarak gerçek yaşam durumundaki becerilerin ölçülmesi olarak yapılması beklenmektedir. Bu tema, alt düzey ve üst düzey zihinsel becerilere övgü temasıyla birlikte ele alındığında filmlerde yer alan sahnelerin üst düzey zihinsel becerilere ve buna bağlı olarak gündelik yaşam becerilerine atıf yapmadığı söylenebilir.

ÖD Etkinliklerinin Rekabet / Yarış İçin Kullanılmasına İlişkin Bulgular

Filmlerde ÖD etkinlikleri sahneye (4 film, 7 sahne) rekabet unsuru olarak da yansıtılmıştır. Sınavların ve sınav sonuçlarının bir rekabet ögesi olduğu, tabiatında yarış olduğu algısı yaratabilecek sahneler ve replikler saptanmıştır. Örneğin Üç Aptal filminde bir sahnede öğrenciler başarı sıralarına göre fotoğraf çekiminde koltuklara oturtulmuş, Yerdeki Yıldızlar filminde öğrenci sınav puanları aracılığıyla kardeşleri ve sınıf arkadaşlarıyla karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin sınavlarda birincilik için yarıştırdığına yönelik sahnelerin yer aldığı filmler gözlenmiştir. Sahnelerde öğretmen / yönetici ve aileler rekabete sürükleyici, teşvik edici davranışlarda bulunmuşlardır. Bu sahnelerde yer alan repliklere ait örnekler aşağıda verilmiştir:

“Rojan Damodaran sınıfta her zaman birinci olur” - Yerdeki Yıldızlar

“Efendim neden puan sırasına göre koltuk düzenlemesi yapılıyor? .... Kim bu kalem için yarışacak? .... Kimse ikincilikle hatırlanmaz” - Üç Aptal

Filmlere yansıyan sahneler Türkiye’de eğitim sisteminde dillendirilen eleştirilerden önemli biriyle paralellik göstermektedir. Gerek geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının sınırlılıkları, gerekse eğitim talebinde bulunan nüfusun fazla olması ve istihdamın az olması sistemin içinde rekabet doğurmuş gibi görülmektedir. Değerlendirmenin amaçlarından biri olarak seçme, içerisinde rekabet unsurunu barındırsa da sınıf içi ölçmelerde öğrencilerin birbirleriyle yarışması değil, bireysel olarak değerlendirmeleri ve becerilerinin geliştirilmesi esastır. Filmlere yansıyan sahnelerin rekabet ve yarış anlamı barındırması izleyici kitlesinin ölçme ve değerlendirme etkinliklerine böyle bir anlam yüklemesine de sebep olabilir.

ÖD Etkinliklerinde Kopya Unsuruna İlişkin Bulgular

Kopyanın ele alındığı 7 film, 9 sahnede öğrenciler tarafından kopyanın normal olarak algılanabileceği, kopya çekenin prestij kazandığı, kopya çekilebildiğinde öğretmen tarafından mazur görülen bir durum olabileceği algısı yaratabilecek unsurlar tespit edilmiştir. Özellikle Hababam Sınıfı film serisinde yer alan sahnelerde öğrenciler için kopya olağan karşılanan ve sınavların doğasında olan bir eylemiş gibi yansıtılmaktadır. Kopya sahnesi ile karşılaşılan filmlerinden biri olan İmparator Kulübü filminde ise hem çocuklar hem de yetişkinler düzeyinde bilgi yarışmasına katılan öğrenci iki ayrı yarışmada da kopya çekmiş ve film içerisinde kopya çekmenin mevcut hayat koşullarında normal hatta gerekli olduğunu ifade edilmiştir. Bilindiği gibi kopya ölçme sonuçlarının geçerliğini ve güvenilirliğini düşüren bir unsurdur. Kopya, Cizek & Wallack (2017) tarafından bir test veya ödev uygulamasının öncesi ve sonrasında ya da uygulanma esnasında haksız kazanç / avantaj elde amacıyla yapılan işlem olarak tanımlanmaktadır. Ölçülmek istenen özelliğin amacına uygun olarak ölçülmesi kopya gibi unsurların en aza indirilmesi ile mümkündür. Örgün eğitim kapsamında yapılan ölçmelerde öğrencilerin kopyaya başvurmamaları istenirken, ahlaki açıdan da böyle bir davranış kazanmamaları örtük program içerisinde yer almaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin sıklıkla karşısına çıkan popüler sahnelerde kopyanın mazur ve şirin gösterilmesi, normalleşen ve övgüyü hak edecek bir davranış olarak algılanabilir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Araştırmada, MEB tarafından öğretmenlere önerilen eğitim içerikli filmlerin ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili öğelerinin bulunduğu sahneler değerlendirilmiştir. Filmlerde yer alan sahneler ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin sahnelerde işleniş biçimi, ölçme ve değerlendirme ilkeleri bağlamında ele alınmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin bu etkinliklerde geleneksel ya da tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaları; alt düzey ve üst düzey zihinsel becerileri ölçen soruların kullanılması; bu becerilere övgü; becerilerin gündelik hayatta kullanılması; ÖD etkinliklerinin ödül / ceza veya rekabet unsuru olarak kullanılması; etkinliklerde uygun olmayan soruların kullanılması; etkinliklerin öğrenci tutum ve davranışlarına etkisi; sınavların hazırlanma, uygulanma ve puanlanma süreçleri; sınav sonrasında öğrencilere dönüt verilmesi ve kopya unsuru şeklinde tanımlanan temalar çerçevesinde sahneler değerlendirilmiştir.

Görsel ve işitsel medyanın bireylerin / toplumun algılarına etkisi üzerine farklı çalışmalar (Budak, 1986; Couldry, 2000; Gerbner, 1974; Güçhan, 1993; Kaşkaya ve diğerleri, 2011; Kontaş, 2016; Lin, 2002; Samsel & Perepa, 2013; Sivas, 2012; Şahin, 2011; Şentürk, 2009) yapılmıştır. Lin (2002) yaptığı bir araştırmada filmlerin, öğrencilerin tutumlarını ve motivasyonlarının geliştirilmesini sağlamada aynı zamanda öğrenmeyi kalıcı hale getirmede etkili olduğunu dile getirmiştir. Benzer bir şekilde Kontaş'ın (2016) yaptığı bir çalışmanın sonuçlarına göre - eğitim temalı - filmler, öğretmen adaylarının olumlu ve olumsuz tutum geliştirmelerinde önemli bir katkıya sahiptir. Görsel medyanın birden fazla duyu organına hitap etmesi, teknolojinin yaygınlaşması ile kolay ulaşılabilir olması, bu öğeleri bireyler için cazip hale getirirken öğrenme boyutunda da kolaylık sağlamaktadır. MEB tarafından öğretmenlere önerilen filmlerin, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından izlendiği varsayımından hareketle öğretmenlerin eğitim içerikli bu filmlerde yer alan sahnelerden, içerik ve alt metinlerden istemli ya da istemsiz olarak etkilenmeleri, buradan davranış edinmeleri kaçınılmazdır. Bununla birlikte diğer önemli bir nokta ise bu meşhur olan ve ismen yaygınlaşan filmlerin anne-babalar ve öğrenciler tarafından da izlenmesidir. Filmler sadece öğretmenlere etki etmekle kalmayıp anne-baba, öğrenci tutumu üzerinde de etkiye sahiptir.

Araştırma sonucunda ÖD etkinliklerinin yer aldığı sahnelerde çoğunlukla geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının kullanıldığı görülmüştür. Örgün eğitimde tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarının görece daha az kullanılması sinemaya da yansımış, yapılandırılmış grid, portfolyo, dereceli puanlama anahtarı gibi araçlar filmlerde yer almamıştır. Geleneksel yaklaşımları tercih eden öğretmenler figürlerinin ekrana yansıyan sınav kâğıtları - kullanmaya alışık oldukları ve eğitim sisteminde sıklıkla kullanılan - yazılı yoklama, sözlü yoklama ve çoktan seçmeli testler olmuştur. Araştırma kapsamında ele alınan sahnelerde geleneksel yaklaşımların kullanılması, süreçten çok ürünün değerlendirilmesiyle de paraleldir. Öğretmenler tarafından ölçülmek istenen özellikler hatırlama ve anlama basamağında kalmış, üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesine ilişkin sahneler yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte bilginin gündelik yaşamda kullanılmasına yönelik bir sahneyle karşılaşılmamıştır. Bu öğelerin olması / olmaması izleyici için okul ortamında önemli olan becerilerin ezber becerileri olduğu şeklinde bir algı oluşturabilir. Filmlerin hedef kitesinden biri olan öğrenciler için başarılı öğrenci, kitabi bilgilere sahip, hatırlama düzeyinde bilgiye hâkim olan öğrenci anlamına gelebilir. Oysaki okul ortamında öğrencilere kazandırılması beklenen öğrencilerin temel bilgileri uygulama ile beceriye, becerileri kendi potansiyelleriyle birleştirerek yeteneğe dönüştürmeleridir. Sahnelerde yer alan alt düzey zihinsel becerilere övgü öğeleri bu becerilerin üst düzey zihinsel becerilere göre daha önemli olduğu ve sadece ezber yapmanın başarı ve övgüyü getirebileceği gibi bir algıyı da pekiştirebilir. Araştırmada öğretmen figürlerinin çok kolay sınav hazırladığı ve puanladığına yönelik öğeler de elde edilmiştir. Öğretmenlerin keyfe keder sınava karar veriyor olması, anlık sınav yapıyor olması, puanlama anahtarı kullanmadan puanlama yapmaları, belli öğrenciler lehine ya da aleyhine subjektif puanlama yapmaları, sınav sonrası öğrenciye dönüt verilmemesi öğretmenlerin çok kolay ve hızlı ÖD etkinlikleri gerçekleştirebileceği şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir şekilde sınav ortamlarının sahnelerde, ölçme ve değerlendirme ilkeleriyle bağdaşmayan, öğrencilerin rahatsız edildiği, onların bilişsel ve duyuşsal durumlarının önemsenmediği, geçerlik ve güvenilirlik unsurlarının dikkate alınmadığı şeklinde yansıtılması ortamın ölçme ve değerlendirme etkinlikleri için önemsiz olduğu, her koşulda öğrenci performansının belirlenebileceği gibi bir sonuç doğurabilir. Filmlerde yer alan sahneler öğretmenlerin

ölçme ve değerlendirme sorumluluğunun çok kolay ve önemsiz olduğu izlenimi yaratabilir. Araştırmanın çarpıcı sonuçlarından bir tanesi ÖD etkinliklerinin amacı dışında kullanılması olmuştur. ÖD etkinlikleri programın kontrol mekanizması olarak sadece bir araçtır. Program kazanımlarına ulaşıp ulaşılmadığının kontrolünün yapıldığı bir mekanizmadır. Oysaki incelenen filmlerde yer yer etkinliklerin tamamen amacı dışında kullanılarak öğrencilere ceza vermek amacıyla yapıldığı / hazırlandığı, hatta tehdit unsuru olarak kullanıldığı görülmüştür. Filmlerde yer alan bu sahnelerle - ve bu davranışın yanlış olduğunun vurgulanmamasıyla - izleyicinin bu davranışları normalleştirilmesi gibi bir ihtimal vardır. Doğru amaçla doğru yaklaşımlarla uygulanmayan ÖD etkinlikleri bazı sahnelerde korku ve endişe yaratan, bireylerin kendi ve aile yaşantılarını, onların çevresiyle ilişki ve iletişimlerini etkileyen etkinlikler olarak yansıtılmıştır. Bu durum gerçek hayatta da çok örnekle karşılaşılmasından dolayı endişe vericidir. Sürecin doğal bir parçası olması gerekirken öğrenci ve aileler tarafından hayati değere sahip bir etkinlik olarak algılanan ölçme ve değerlendirme süreci zihinlerde yanlış inşa edildiği için gerçek amacından uzaklaşmaktadır. Amaç ve sürecin yanlış yorumlanması öğrenci ve ailerinde filmlere yansıdığı haliyle rekabetin ön planda olduğu bir yarış süreci olarak algılanabilmektedir. Öğretmenlerin bazı sahnelerde sınavları ve sonuçları rekabet unsuru olarak kullanması yine bu algının normalleşmesi anlamına gelebilir. Araştırmada filmlere yansıdığı / filmlerde yansıtılan haliyle kopyanın normalleştirildiği, kopya çeken öğrencilerin prestij kazanabildiği, kopyanın bir başarı olduğu ve kopya çekebilen öğrencilerin öğretmenler tarafından mazur görülebildiği görülmüştür.

Araştırmada içerik analizi sonrası hizmet içi eğitimin bir parçası olarak öğretmenlere önerilen bu filmlerin ölçme ve değerlendirme alanında hangi örtük mesajlara sahip olduğu ve bu örtük iletilerin öğretmen, anne-baba ve öğrencilere nasıl etki yapabileceğine ilişkin ipuçları elde edilmek istenmiştir. İncelenen filmlerde hikâyelerin / senaryoların yazılış amacından ziyade izleyicinin maruz kaldığı görsel öğeler incelenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları film eleştirileri gibi değil, filmlerin izleyici de oluşturabileceği algılar şeklinde yorumlanmalıdır. Yine filmlerde yer alan öğelere ait araştırma sonuçları, bu öğelerin izleyici kitlesi olarak öğretmen, öğrenci ve ailelerde olumsuz davranış değişikliği meydana getirdiğine ilişkin bir kanıt sunmaz. Bu filmlerin pedagojik olarak öğretmenlere katkı sağlayacağı yadsınamazken, filmlerin ölçme ve değerlendirme açısından sahnelerde yer alan alt metinlerin farkında olarak, bilinçli bir gözle izlenmesi / takip edilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Y. (2005). *İlköğretim 4, 6 ve 8. sınıflarında Türkçe dersine giren öğretmenlerin ölçme değerlendirme düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Akcan, E., & Polat, S. (2016). Eğitim konulu Türk filmlerinde öğretmen imajı: Öğretmen imajına tarihi bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 293-320.
- Akinci-Yüksel, N. A. (2015). Kültürel bir ürün olarak Türkiye'de sinema filmlerinde okul, öğretmen ve öğrenci temsilleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 6(11), 1-17.
- Anıl, D., & Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 44-61.
- Anılan H., Anagün Ş. S., Atalay N., & Kılıç Z. (2016). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme sürecini temel alan ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(22), 200-221.
- Armağan, İ. (1992). *Sanat toplumbilimi - demokrasi kültürüne giriş*. İzmir: İleri Kitabevi.
- Bal, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Beldağ, A., & Kaptan, S.Y. (2017). Arabalar filminin içerdiği değerlere ilişkin bir inceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 487-499.
- Belet, Ş. D., & Sağlam, F. (2015). Türkçe dersinde kullanılan ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin sınıf öğretmenlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 5(1), 115-145.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Birkök, M. C. (2008). Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-12.

- Budak, M. (1986). *Sinema Yazıları*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- Cizek, G. J., & Wallack J. A. (2017). *Handboook of quantitative methods for detecting cheating on tests*. New York, NY: Routledge.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Couldry, N. (2000). *The place of media power: Pilgrims and witnesses of the media age*. New York, NY: Routledge.
- Crocker, L., & Algina, J. (1986). *Introduction classical and modern test theory*. New York, NY: Harcourt Brace Javonovich College Publishers.
- Çakan M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2) 99-114.
- Çetin M. F. (2014). *Etkili dönütün akademik başarı, derse yönelik tutum ve üstbilişsel farkındalığa etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Çevikbaş, M. (2018). Lise matematik öğretmenlerinin dönüt verme süreçlerinin ve dönüt algılarının incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(1), 98-125.
- Çoruhlu, T. Ş., Nas, S. E., & Çepni, S. (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme- değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 122-141.
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretme sanatı: Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Diken, B., & Laustsen. C. B. (2011). *Filmlerle sosyoloji* (Çev. S. Ertekin). İstanbul: Metis.
- Doğan, C. D. (2017). “Hababam Sınıfı” filmlerinde yer alan ölçme ve değerlendirmeye ilişkin alt metinlerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 154-167.
- Duban, N., & Küçükylmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.
- Ercan, E. E., & Demir, F. N. (2015). Yetiştirme kuramı: Anadolu üniversitesi fen fakültesinde yapılan araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(1), 127-144.
- Erişen Y. (1997). Öğretim elemanlarının dönüt ve düzeltme davranışlarını yerine getirme dereceleri. *Eğitim Yönetimi*, 3(1), 45-61.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Evin-Gencel. İ., & Özbaşı D. (2013). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme alanına yönelik yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(1), 190-201.
- Fidan, M., & Sak, İ.M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin tamamlayıcı ölçme değerlendirme teknikleri hakkında görüşleri. *Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 174-189.
- Fitz-Gibbon, C. T., & Morris, L. L. (1989). *How to design a program evaluation*. Los Angeles: Sage Publications.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Gerbner, G. (1974). Communication: Society is the message. *Communication*, 1, 57-64.
- Gömlüksiz, M. N., & Bulut, D. (2007). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 41-49.
- Güçhan, G. (1993). Sinema-toplum ilişkileri. *Kurgu Dergisi*, 12, 51-71.
- Güneş, T., Dilek, N. Ş., Hoplan, M., Çelikoğlu, M., & Demir, E. S. (2010). Öğretmenlerin alternatif değerlendirme konusundaki görüşleri ve yaptıkları uygulamalar. Z. Kaya, U. Demiray, D. Ergür, U. Tanyeri ve N. Akkuş (Ed.), *International conference on new trends in education and their implications* (ss. 925-935). Ankara: Pegem Akademi.
- Güven, S. (2008). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim ders programlarının uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 177, 224-236.
- Hamarat, D., Işıtan, S., Özcan, A., & Karaşahin, H. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmler üzerine bir inceleme: Caillou ve sünger bob örneği. *Balikesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 18(33), 75-91.
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: Pepee. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 243-270.
- Kaşkaya, A., Ünlü, İ., Akar, M. İ., & Özturan-Sağırılı M. (2011). Okul ve öğretmen içerikli sinema filmlerinin öğretmen adaylarının mesleki tutumlarına ve öz yeterlik algılarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1765-1783.
- Kilmen, S., Akın-Kösterelioğlu, M., & Kösterelioğlu, İ. (2007). Öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme araç ve yaklaşımlarına ilişkin yeterlik algıları. *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 129-140.

- Kontaş, H. (2016). The effect of an education-the med movie on the academic motivation of teacher candidates and their attitude towards teaching profession. *Journal of Education and Training Studies*, 4(6), 93-103.
- Lin, L. Y. (2002). *The effects of feature films upon learners' motivation, listening and speaking skills: The learner-centered approach*. Taiwan: Learner Centered Instruction.
- Linn, R., & Gronlund N. E. (1995). *Measurement assessment in teaching*. New Jersey, NJ: Prentice – Hall Inc.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Mesleki gelişim programı*. Erişim adresi: <http://oygm.meb.gov.tr/www/2015-2019-mesleki-calisma-programlari/icerik/693>
- Özenç, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 157-178.
- Özer, Ö. (2004). *Yetiştirme kuramı: Televizyonun kültürel işlevlerinin incelenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Pamukçu, C. (2015). *Tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme gelişim programının coğrafya öğretmen adaylarının yeterli algısı ve bilgi düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Polat, Ç. S. (2011). *Engelli bireylere ilişkin kültürel tanımlamaların başka dilde aşk filmi üzerinden incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Polat, S., & Akcan, E. (2017). Eğitim temalı filmlerin çok kültürlü eğitim açısından analizi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, 12(18), 475-504.
- Samsel, M., & Perepa, P. (2013). The impact of media representation of disabilities on teachers' perceptions. *Media and Disability*, 28(4), 138-145.
- Serttaş, A. (2014). V for Vendetta filminin alımlama analizi ile sinemada televizyon. *Global Media Journal: TR Edition* 5(9), 303-321.
- Sivas, A. (2012). Göstergebilim ve sinema ilişkisi üzerine bir deneme. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 527-538.
- Sönmez, V. (2004). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stiggins, R. J. (2001). *Student involved classroom assessment*. New Jersey, NJ: Prentice-Hall.
- Şahin, A. (2011). *Eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şentürk, R. (2009). Raymond Williams'ın televizyon teorisi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 5(4), 186-200.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Temel, A. (1991). Ortaöğretimde ölçme ve değerlendirme sorunları. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 18, 23-27.
- Tolon, B. (1978). *Toplum bilimine giriş*. Ankara: Kante Matbaası.
- Turgut, F., & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yakar, H. G. İ. (2013). Sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımı: Tarihsel bir değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21-36.
- Yaman, S. (2011). Öğretmenlerin fen ve teknoloji dersinde ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik algıları. *İlköğretim Online*, 10(1), 244-256.
- Yanpar, T. (1992). *Ankara ilkokullarındaki ikinci devre öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği ve konu alanlarıyla ilgili eğitim ihtiyaçları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yapıcı, M., & Demirdelen, C. (2007). İlköğretim 4. sınıf programına ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 6(2), 204-212.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Yıldırım, N., Tüzel, E., & Yıldırım, V. Y. (2016). Aamir Khan filmlerinin eğitimsel açıdan incelenmesi: 3 Idiots (3 aptal) ve Taare Zameen Par (Her Çocuk Özeldir) üzerine nitel bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Güzel sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 36, 210-244.

Ek A. Film Değerlendirme Formu

Filmin Orijinal Adı:				
Filmin Türkçe Adı:				
Film Yılı:				
Ülke:				
Süre:				
Filmde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili sahne	☐	Gözlendi	☐	Gözlenmedi
Temalar	E/H	Gözlenen Sahne Sayısı	Gözlenen Sahne Zamanı	Ek Açıklamalar
1. ÖD amacıyla yazılı yoklamaların kullanılması				
2. ÖD amacıyla sözlü yoklamaların kullanılması				
3. ÖD amacıyla çoktan seçmeli testlerin kullanılması				
4. ÖD amacıyla kısa yanıtli testlerin kullanılması				
5. ÖD amacıyla eşleştirme testlerinin kullanılması				
6. ÖD amacıyla doğru yanlış testlerinin kullanılması				
7. ÖD amacıyla tamamlayıcı değerlendirme araçlarının kullanılması				
8. ÖD amacıyla mülakat yapılması				
9. ÖD etkinliklerinde ödül unsurunun kullanılması				
10. ÖD etkinliklerinde ceza unsurunun kullanılması				
11. ÖD etkinliklerinde hatırlama/bilgi düzeyinde sorular kullanılması				
12. ÖD etkinliklerinde üst düzey zihinsel süreçleri ölçen sorular kullanılması				
13. Sınav hazırlama süreci (kolay, zor vb.)				
14. Sınav puanlama süreci (kolay/zor, objektif/sübjektif vb.)				
15. Sınavların uygulanması (ortam, uygulama şartları, süresi vb)				
16. Sınavlarda ÖD ilkelerine uygun olmayan soruların kullanılması				
17. ÖD etkinlikleri sonunda öğrencilere geri bildirim verilmesi				
18. ÖD etkinliklerinin öğrenci tutum ve davranışlarına etkisi				
19. Bilgi/Hatırlama düzeyindeki davranışlara övgü				
20. Üst düzey zihinsel becerilere övgü				
21. Bilginin günlük hayatta kullanılmasına övgü				
22. ÖD etkinliklerinin rekabet/yarış için kullanılması				
23. ÖD etkinliklerinin araç değil amaç olarak kullanılması				
24. ÖD etkinliklerinin sayısı (Öğrencilerin karşılaştıkları sınav sayısı vb.)				
25. ÖD etkinliklerinin bir sertifika/diploma için kullanılması				
26. Kopya				
Ahntular				
İlgili Tema Kodu	Ahntı			